

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1 (4) 2024

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1(4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори. сиёсий фанлар номзоди. профессор.

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети Тарих факултети доценти

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳақимов Назар Ҳақимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гўлнора Абдукаҳхаровна –
т

Гурдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;
Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Электрон журнал **1368-сонли гувоҳнома** билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEM S TEAM” масъулияти чекланган жамияти.

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Mustafoyev Abubakr Muhiddin o'g'li</i> XIII VA XIV-ASRDA YASHAB IJOD ETGAN BUXORO FAQIHLARI VA ULARNING ASARLARI TAVSIFI (1-qism).....	9-14
<i>Mirzayev Avazbek</i> ANDIJON TAJRIBA PAXTA DALASI TARIXINING ARXIV HUJJATLARIDA YORITILISHI	15-21
<i>Алиджанова Лазизахон Аббасовна</i> ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРДА ДИН ВА ТАБОБАТ МАСАЛАСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР	22-28
<i>Sobirov Sardorbek Abdusattor o'g'li</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMIDA SHARQIY TURKISTONDA ROSSIYA VA BRITANIYA IMPERIYALARI RAQOBATI	29-34
<i>Джалолов Бахром Джамолович</i> СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА “ПАХТАЯККАҲОКИМЛИГИ” СИЁСАТИ ВА БОЛАЛАРГА КЎРСАТГАН ТАЪСИРИ	35-39
<i>Махматкулова Нозикой Чориёевна</i> О'ЗБЕКИСТОНДА XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA IRRIGATSIYA-MELIORATSIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEKANIZATSIYALASH SOHASIDA YURITILGAN KADRLAR SIYOSATI	40-45
<i>Ochilov Farhod</i> О'ЗБЕКИСТОНДА О'ZINI О'ZI BOSHQARISH ORGANLARINING АНОЛИНИ ИЖТИМОИЙ НИМОYA QILISHDAGI FAOLIYATI	46-52
<i>Ҳамроева Нодира Нормуродовна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЕР-СУВ ИСЛОҲОТИ ЖАРАЁНИДА ИЖТИМОИЙ МУОММОЛАР	53-58
<i>Мамажонов Алишер, Алишеров Абдувоҳид Алишерович</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ГИДРОЭЛЕКТР СТАНЦИЯЛАРНИНГ БАРПО ЭТИЛИШИ ТАРИХИ	59-65
<i>Tursunov Ravshan Normuratovich</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMI – XX-ASR BOSHIDA TURKISTON O'LKASIDA SODIR BOLGAN ZILZILALAR TARIXIGA BIR NAZAR	66-71

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Умурзакова Мўътабархон Нодир қизи</i> СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ СОҲАСИНИ ТИББИЙ СУҒУРТА АСОСИДА МОЛИЯЛАШТИРИШ МОДЕЛИ	72-78
<i>Ro'zmetov Bahodir Shomurotovich</i> TURIZMDA XIZMATLAR MOHIYATI VA UNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	79-90
<i>Shanazarova Nilufar Baratovna</i> MILLIY IQTISODIYOTDA TRANSPORTNING АНАМИYATI	91-99
<i>Рахимов Ойбек Бахтиёрович</i> АВТОТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ МОХИЯТИ	100-109

<i>Болтаев Нурали Шираматович</i> АГРАР ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА КАДРЛАР САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ АСОСИДА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШНИНГ ЙЎНАЛИШЛАРИ	110-118
<i>Эрханов Муҳаммаджон Абсайитович</i> ДАВЛАТНИНГ ХАЛҚАРО РЕЙТИНГ ВА ИНДЕКСЛАРДАГИ ЎРНИНИ ЯХШИЛАШДА ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИКНИНГ ЎРНИ	119-124
<i>Жураева Гульзира</i> АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛЕ И УСЛУГАХ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ	125-130
<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIKDA TEXNIK SAMARADORLIKNI TAHLIL ETISHNING PARAMETRIK VA NOPARAMETRIK USULLARI	131-136
<i>Yaqubova Yulduz Raimovna</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING ISHLAB CHIQRISHINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH KO'RSATKICHLARI	137-147
<i>Rahimbayev Akmal Azatboevich</i> ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДЛАРИНИ САНОАТГА ИХТИСОСЛАШУВ ДАРАЖАСИНИ ТАРМОҚЛАР БЎЙИЧА АНИҚЛАШ	148-157
<i>Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li</i> SAMARALI SOLIQ SIYOSATI-INNOVATSION RIVOJLANISHGA O'TISHNING ASOSIY SHARTI	158-170
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> БАҲОУДДИН НАҚШБАНД РУБОЙЛАРИНИ ШАРҲЛАГАН АЛЛОМА	171-175
<i>Шарифходжаева Наргиза Абдуманноновна</i> ФИЛОСОФИЯ СВОБОДЫ, РАВЕНСТВА И СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ МУХАММАДА АЛИ ДЖИННЫ	176-181
<i>Nasimov Azizbek Azimovich</i> АХВОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ МОНИЯТИ	182-186
<i>Norkulov Olim Nasimovich</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA MIGRATSIYANING AHOLI AXLOQIY QADRIYATLARIGA TA'SIRI	187-191
<i>Xasanov Boburjon Hakimovich</i> ОММАВИЙ НОРОЗИЛИКЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	192-197
<i>Quratboyev Alisher Maxsudovich</i> YANGI O'ZBEKISTON VA IJTIMOY DAVLATCHILIK	198-204
<i>Raxmonberdiyev Islombek Ilxom o'gli</i> SIVILIZATSIYALAR TARAQQIYOTIDA MADANIYATLAR TO'QNASHUVINING IJTIMOY- FALSAFIY AHAMIYATI (Samyuel F. Xantingtonning "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asari asosida).....	205-214

<i>Shukurov Orif Jumaboyevich</i> JAMIYATDA YOSHLARNING IJTIMOYIY AKTIVLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI VA TAMOYILLARI	215-219
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Akhmedov Oybek Saporbayevich</i> THEORETICAL OVERVIEW OF THE DEFINITION “TERM” AND “TERMINOLOGY” IN LINGUISTIC SURVEYS	220-227
<i>Ravshanova Gulrukhbegim Qaxramon qizi</i> ЯНГИ ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИДА ҲАЖВНАВИСЛИК АНЪАНАСИ	228-232
<i>Ortiqova Mavluda Nurmahammadovna</i> AQOID ILMIDA KAROMAT TUSHUNCHASI VA BADIY ADABIYOTDAGI TALQINI	233-237
<i>Uliqova Mavludaxon</i> “QON-QARINDOSH” KONSEPTINI FONETIK-FONOLOGIK SATHDA NAMOYON BO’LISHI	238-243
<i>Rahmonov Asror ibni Nusrat</i> HERMANN HESSE HAYOTI, IJODI VA ADABIYOTDAGI O’RNI	244-252
<i>Raxmatova Dilafruz Nusratilloevna</i> SAMARQAND JADIDCHILIK MAKTABI VAKILLARI ASARLARINING TIL XUSUSIYATI	253-258
<i>Djuraeva Muxlisa Shadiyarovna</i> INGLIZ VA O’ZBEK TILLARIDA OILAVIY NUTQDAGI IJTIMOYIY-MADANIY FARQLAR	259-265
<i>Vokhidova Tamanno Saidjonovna</i> MEDIALINGUISTICS AS A MODERN SCIENTIFIC DIRECTION	266-271
<i>Djurayeva Shahlo G’ulom qizi, Sattarova Ismigul Baxtiyorovna</i> INGLIZ ADABIYOTLARIDA KIRITMA BIRLIKLARINING BADIY SEMANTIKASI	272-277
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Uzakova Go’zal Sharipovna</i> O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA “YASHIL QURILISH”NI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY MASALALARI	278-286
<i>Murzaev Shuxrat Shavkatovich</i> СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ КАТЕГОРИИ ПРАВОПОНИМАНИЯ	287-293
<i>Qosimov Botirjon Ma’rufjon o’g’li</i> SUD HOKIMIYATINING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGI: KONSTITUTSIYAVIY TAHLIL	294-301
<i>Islombek Abdikhakimov</i> QUANTUM COMPUTING AND LEGAL READINESS FOR E-GOVERNMENT SERVICES	302-309
<i>Hodjaeva Shirinxon Olimxon kizi</i> ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СУДЕБНОЙ СИСТЕМЕ	310-315
<i>Jiyenbayev Bahadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA’MINLASHNING AYRIM XUSUSIYATLARI: MILLIY VA XORIJYIY TAJRIBA	316-322
<i>Aliyev Sobir Tursunboevich</i> СУД ҲУКМИНИ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	323-329

Адембаев Аралбай Куралбаевич

АЙРИМ ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ЖИНОЯТ ҚОНУНЛАРИДА ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИ
ҲАРАКАТИ ЁКИ УЛАРДАН ФЙДАЛАНИШ ХАВФСИЗЛИГИ ҚОЙДАЛАРИНИ БУЗИШ УЧУН
ЖАВОБГАРЛИК МАСАЛАЛАРИ 330-339

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Матенов Рашид Бекимбетович, Анатолий Викторович Тряпельников

ЮРИДИЧЕСКИЙ ТЕКСТ КАК ОБЪЕКТ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-
ЮРИСТОВ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖОТРАСЛЕВЫЕ
ПЕРСПЕКТИВЫ 340-346

Хаййева Ирода Адамбаевна

TALABALARGA ZAMONAVIY O'ZBEK SHE'RIYATI VA FOLKLOR MUNOSABATINI
TUSHUNTIRISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI 347-351

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

XORIJIIY TILDA TURIZM VA MEHMONXONA BIZNESI SOHASIGA OID SO'Z VA IBORALARNI
O'QITISHDA TIL KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH 352-357

Saidova Dilobar Ikrambayevna

MEHRIBONLIK UYLARI TARBIYALANUVCHILARIDA IJTIMOIIY XULQ-ATVORNI
RIVOJLANTIRISH ZARURATI 358-361

Eshqobilov Elmurod Menglimurod o'g'li

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHISINING
KASBIY-PEDAGOGIK IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI 362-367

Ҳамдамова Шахноза Юсупалиевна

ТИББИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ФАНЛАРАРО ИНТЕГРАЦИОН ЁНДАДАШУВ АСОСИДА
ТАЛАБАЛАРНИ КАСБИЙ ЛАЁҚАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ 368-375

Janonova Sitora Berdinazarovna

ТА'ЛИМ ВА ТАРБИYA ТАРАҚҚИYOTИДА КОММУНИКАТИV КОМПЕТЕНСИYA
TUSHUNCHASINING O'RNI 376-381

Турсунбоева Мухлиса Анвар қизи

ТАБИИЙ ФАНЛАР ФАКУЛЬТЕТЛАРИДА ИНГЛИЗ ТИЛИНИ КАСБГА
ЙЎНАЛТИРИЛГАНЛИК АСОСИДА ЎҚИТИШ ПЕДАГОГИК МУАММО
СИФАТИДА 382-387

Bakhadirova Shoxina Nadir kizi

INGLIZ TILIDA GAPIRISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN MASHQ VA
TOPSHIRIQLARNI ONLINE KO'RINISHDA O'QITISH 388-392

Qurbonova O'lmasoy Usmonovna, Niyozova Shohista Nusratilloevna

OILA BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK OMILLARI 393-397

Xudayberdiyeva Mahliyo Zayniddin qizi

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA KASBIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI VA INNOVATSION
METODLARI 398-403

Xudayberdiyeva Mahliyo Zayniddin qizi
Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti Doktoranti
Email: khudayberdiyevamakhliyo@gmail.com

**BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA KASBIY
SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI VA
INNOVATSION METODLARI**

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada kommunikativ yondashuvni qo'llashga alohida e'tibor qaratilib, bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik shartlar va innovatsion usullar o'rganiladi. Doimiy rivojlanib borayotgan ta'lim sharoitida nafaqat fan bilimlari, balki ilg'or kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lgan o'qituvchilarga bo'lgan talab juda muhimdir. Kommunikativ yondashuv bo'lajak o'qituvchilarning samarali muloqot qilish, o'quvchilarning turli ehtiyojlarini tushunish va qulay ta'lim muhitini yaratish qobiliyatlarini shakllantirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, maqola zamonaviy texnologiyalar, interfaol o'qitish vositalari va ijodiy o'qitish strategiyalarining integratsiyasini ta'kidlab, kommunikativ yondashuvga mos keladigan innovatsion usullarni o'rganadi. Muhokama kommunikativ tilni o'rgatish nazariyalari va amaliyotlarini o'z ichiga oladi, o'qituvchilar ta'limi dasturlarida amaliy qo'llanilishini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: pedagogik shart-sharoitlar, innovatsion usullar, kasbiy ko'nikmalar, kommunikativ yondashuv, hamkorlikda o'rganish.

Khudayberdiyeva Mahliyo Zayniddin kizi
Doctoral student of the SamSIFL

**PEDAGOGICAL CONDITIONS AND INNOVATIVE METHODS OF PROFESSIONAL QUALITIES
DEVELOPMENT IN FUTURE TEACHERS BASED ON COMMUNICATIVE APPROACH**

Abstract. In this scientific article, special attention is paid to the use of the communicative approach, pedagogical conditions and innovative methods aimed at developing professional skills of future teachers are studied. In the ever-evolving educational environment, the demand for teachers with advanced communication skills is critical. Communicative approach is an important factor in forming future teachers' abilities to communicate effectively, understand different needs of students and create a comfortable learning environment. In addition, the article explores innovative methods compatible with the communicative approach, emphasizing the integration of modern technologies, interactive teaching tools, and creative teaching strategies. Discussion includes theories and practices of communicative language teaching, emphasizing practical applications in teacher education programs.

Key words: pedagogical conditions, innovative methods, professional skills, communicative approach, cooperative learning.

Худайбердыева Махлиё Зайниддин кизи
Докторант СамГИИЯ

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ И ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ
КОММУНИКАТИВНОГО ПОДХОДА**

Аннотация. В данной научной статье особое внимание уделяется использованию коммуникативного подхода, изучаются педагогические условия и инновационные методы, направленные на развитие профессиональных навыков будущих учителей. В постоянно развивающейся образовательной среде спрос на учителей с развитыми коммуникативными навыками имеет решающее значение. Коммуникативный подход является важным фактором формирования способностей будущих учителей эффективно общаться, понимать различные потребности учащихся и создавать комфортную среду обучения. Кроме того, в статье исследуются инновационные методы, совместимые с коммуникативным подходом, с упором на интеграцию современных технологий, интерактивных инструментов обучения и творческих стратегий обучения. Обсуждение включает теории и практику коммуникативного преподавания языка, уделяя особое внимание практическому применению в программах подготовки учителей.

Ключевые слова: педагогические условия, инновационные методы, профессиональные навыки, коммуникативный подход, кооперативное обучение.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I1Y2024N56>

Kirish. Zamonaviy ta'limning dinamik landshaftida o'qituvchilarning roli an'anaviy chegaralardan oshib ketdi, bu oddiy fan tajribasidan tashqari ko'p qirrali ko'nikmalarni talab qiladi. XXI asrning murakkabliklarini boshdan kechirar ekanmiz, nafaqat akademik mukammallikni, balki samarali muloqotni, hamdardlik va moslashuvchanlikni rivojlantirishga qodir bo'lgan o'qituvchilarga bo'lgan talab har qachongidan ham aniqroq bo'ladi. Bu esa pedagogik sharoitlarni qayta ko'rib chiqish va bo'lajak o'qituvchilar uchun zarur bo'lgan kasbiy fazilatlarni tarbiyalashning innovatsion usullarini o'rganishni taqozo etadi.

Ushbu ilmiy maqolaning asosiy maqsadi pedagogik kadrlarning kasbiy fazilatlarini tarbiyalashga qaratilgan pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion metodologiyalarni o'rganishdir. Ushbu tadqiqotning markazida kommunikativ yondashuvning integratsiyasi o'qituvchilarni turli xil va rivojlanayotgan ta'lim landshaftini boshqarishga tayyorlashdagi muhim rolini tan oladi.

Bundan tashqari, ushbu maqola bo'lajak o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan innovatsion usullar sohasini o'rganadi. Zamonaviy texnologiyalar, interfaol o'qitish vositalari va ijodiy o'qitish strategiyalaridan foydalangan holda, bu usullar o'qituvchilarga samarali muloqot qilish, hamkorlikda o'rganish va moslashuvchan o'qitish amaliyoti uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lish uchun kommunikativ yondashuvga mos keladi.

Ushbu tadqiqotning ahamiyati nazariy izlanishlardan tashqarida. U pedagogik nazariya va amaliy tatbiq o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga intiladi, o'qituvchilar tayyorlash dasturlari va ta'lim siyosati haqida ma'lumot berishi mumkin bo'lgan tushunchalarni taqdim etadi. Kommunikativ yondashuvga asoslangan pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion usullarni chuqurroq tushunishga yordam berish orqali ushbu maqola ta'lim landshaftining o'zgaruvchan ehtiyojlariga javoban o'qituvchilarni tayyorlash evolyutsiyasi bo'yicha davom etayotgan munozaraga hissa qo'shishga intiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. O'qituvchilarning ta'lim landshaftini shakllantirishdagi roli XXI asr o'qituvchilarining o'zgaruvchan talablaridan kelib chiqqan holda o'zgaruvchan o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Pedagoglar bo'lajak o'qituvchilarni muhim kasbiy fazilatlarga ega bo'lgan o'qituvchilarni tayyorlashga intilishlari bilan pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion usullarni har tomonlama o'rganish zaruriyatga aylanadi. Ushbu adabiyotni ko'rib chiqishda bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy fazilatlarni rivojlantirishga qaratilgan mavjud ishlar ko'rib chiqiladi, xususan, kommunikativ yondashuvning integratsiyasiga e'tibor qaratiladi.

Til o'rgatish metodologiyasiga asoslangan kommunikativ yondashuv samarali muloqot ko'nikmalarini shakllantirishning yaxlit asosi sifatida e'tibor qozondi. Richards va Rodgers [1, 4-5b] kabi olimlar o'qituvchilar ta'limida kommunikativ tilni o'rgatish tamoyillarini qo'llashni ta'kidlab, uning o'qituvchilarning talabalar bilan mazmunli muloqot qilish qobiliyatiga o'zgartiruvchi ta'sirini targ'ib qiladilar.

Darling-Xammondning [2, 9-11b] butun dunyo bo'ylab o'qituvchilar ta'limi bo'yicha muhim ishi (2017) o'qituvchilarni samarali tayyorlash uchun zarur bo'lgan pedagogik sharoitlar haqida qimmatli fikrlarni beradi. Tadqiqot amaliy tajribalar, murabbiylik va qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini o'zida mujassam etgan keng qamrovli o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlarining ahamiyatini ta'kidlaydi – bularning barchasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy fazilatlarini rivojlantirishdagi muhim komponentlardir.

Siemens [3,5-6b] o'quv muhitini shakllantirishda texnologiyaning rolini ta'kidlab, konnektivizm tushunchasini kiritadi. Virtual sinflar, onlayn platformalar va interfaol o'qitish vositalari kabi innovatsion usullarning integratsiyasi Littlvud (2014) tomonidan pedagogik amaliyotni modernizatsiya qilish va o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi muloqotni kuchaytirishning muhim komponentlari sifatida o'rganilgan.

Littlvudning [4,7-8b] muloqotga yo'naltirilgan til o'rgatish bo'yicha ishi til o'rgatishdan tashqari kommunikativ yondashuvlarni qo'llashni tushunish uchun asos yaratadi. O'qituvchilar ta'limining ushbu kengayishi sinfni samarali boshqarish, hamkorlik va talabalarning turli ehtiyojlariga javob berish uchun zarur bo'lgan kengroq kommunikativ ko'nikmalarni tan oladi.

Vygotskiyning sotsial-madaniy nazariyasi [5,8-9b] kognitiv rivojlanishda muloqotning rolini tushunish uchun nazariy asos yaratadi. Bu nazariya o'qituvchilar ta'limida qo'llanilganda, har tomonlama rivojlangan kasbiy fazilatlarga ega bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda muhim tarkibiy qismlar sifatida ijtimoiy o'zaro ta'sir, hamkorlikda o'rganish va murabbiylik muhimligini ta'kidlaydi.

Ushbu adabiyotlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy fazilatlarini rivojlantirishda pedagogik shartlar, innovatsion usullar va kommunikativ yondashuvlarning o'zaro bog'liqligini ta'kidlaydi. Mavjud adabiyotlarni tanqidiy o'rganib, ushbu tadqiqot hozirgi munozaraga asoslanib, zamonaviy ta'limning o'zgaruvchan ehtiyojlariga javoban o'qituvchilar ta'lim dasturlarini yaxshilash uchun amaliy tushunchalar berishga intiladi.

Muhokama va natijalar. Tahlillar bo'limida tadqiqotda keltirilgan xulosalar tanqidiy ko'rib chiqilib, kommunikativ yondashuv doirasida bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy fazilatlarni rivojlantirishning pedagogik sharoitlari va innovatsion usullariga e'tibor qaratiladi.

1. Pedagogik shartlar:

1.1 Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhiti:

Qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratishning aniqlangan pedagogik sharti ijobiy va rag'batlantiruvchi muhit bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy fazilatlarni rivojlantirishga sezilarli hissa qo'shishi haqidagi ta'kid bilan mos keladi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilar ta'limi dasturlari intiluvchan o'qituvchilar o'zlarini kuchga ega, qo'llab-quvvatlanadigan va rag'batlantiriladigan joylarni yaratishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Bu, ayniqsa, o'z-o'zini samaradorlik, chidamlilik va umrbod ta'limga sodiqlik kabi fazilatlarni rivojlantirish uchun juda muhimdir.

1.2 O'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlar:

Pedagogik shart sifatida o'qituvchi va o'quvchilarning mazmunli o'zaro munosabatlariga urg'u berish Vygotskiyning sotsial-madaniy nazariyasiga mos keladi. Tahlil shuni ta'kidlaydiki, bu o'zaro ta'sirlarni rivojlantirish nafaqat bilimlarni uzatish, balki murabbiylik, fikr-mulohazalar va hamkorlikda o'rganish uchun imkoniyatlar yaratishdir. Talabalar bilan faol shug'ullanib, bo'lajak o'qituvchilar turli xil ta'lim sharoitlarida samarali muloqot qilish va munosabatlarni o'rnatish uchun zarur bo'lgan shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantiradilar.

2. Innovatsion usullar:

2.1 Integratsiyalash texnologiyasi:

Innovatsion usullarni tahlil qilish, xususan, texnologiya integratsiyasi bo'lajak o'qituvchilarni raqamli asrga tayyorlashda transformatsion salohiyatni ta'kidlaydi. Virtual sinflar, onlayn platformalar va interfaol o'qitish vositalarini integratsiyalashuvi aloqa va texnologik savodxonlikni oshirishning samarali strategiyasi sifatida namoyon bo'ladi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, ushbu innovatsion vositalar bilan jihozlangan bo'lajak o'qituvchilar rivojlanayotgan ta'lim landshaftlariga moslashish uchun yaxshiroq joylashadilar va ularga professional sohada raqobatdosh ustunlik beradilar.

2.2 Muloqotga yo'naltirilgan amaliyotlar:

Til o'qitishdan tashqari muloqotga yo'naltirilgan amaliyotlarning kiritilishi o'qituvchi ta'limidagi progressiv qadam sifatida tahlil qilinadi. Topilmalar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilar nafaqat kontentni etkazib berishda, balki samarali muloqot, hamkorlik va shaxslararo munosabatlarni rivojlantirishda ham malakali bo'lishlari kerak. Ushbu tahlil shuni ta'kidlaydiki, o'qituvchilar ushbu kengroq kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirish orqali o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondiradigan inklyuziv va dinamik ta'lim muhitini yaratishi mumkin.

3. Tahlil va o'zaro ta'sir:

Pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion usullarning tahlili ushbu omillarning o'zaro ta'sirini ochib beradi. Tahlil shuni ta'kidlaydiki, o'qituvchilarning samarali tayyorgarligi qulay ta'lim muhitini yaratish va zamonaviy o'qitish strategiyalarini birlashtirish o'rtasidagi muvozanatni talab qiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarni har tomonlama barkamol kasbiy fazilatlariga ega bo'lish uchun pedagogik shart-sharoitlarni ham, innovatsion usullarni ham o'zida mujassam etgan yaxlit yondashuv zarur.

4. Qiyinchiliklar va mulohazalar:

Tahlillar ushbu pedagogik shartlar va innovatsion usullarni amalga oshirishda mumkin bo'lgan muammolarni tan oladi. Bu qiyinchiliklar texnologiyani qo'llashga qarshilik, resurs cheklovlari va o'qituvchilar va bo'lajak o'qituvchilar uchun doimiy kasbiy rivojlanish zarurligini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu muammolarni hal qilish tavsiya etilgan strategiyalarni muvaffaqiyatli integratsiya qilish uchun juda muhimdir.

5. Amaliyot va qonunlar bo'yicha tavsiyalar:

Tahlillarga asoslanib, amaliyot va qonunlar bo'yicha tavsiyalar tajribaviy o'rganish, murabbiylik imkoniyatlari va texnologiya bilan integratsiyalashgan kurs ishlarini o'z ichiga olgan o'qituvchilar ta'limi dasturlariga ehtiyojni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, qonunlar innovatsion usullarni o'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga integratsiyalashuvini rag'batlantirishi va muloqotga yo'naltirilgan amaliyotda professional rivojlanish uchun doimiy yordamni ta'minlashi kerak.

Xulosa qilib aytish mumkinki, kommunikativ yondashuv doirasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy fazilatlarini shakllantirishda pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion usullarni tahlil qilish o'qituvchi ta'limiga kompleks va moslashuv yondashuvining muhimligini ta'kidlaydi. Ushbu elementlarning murakkab dinamikasi va o'zaro ta'sirini tushunish orqali o'qituvchilar, siyosatchilar va tadqiqotchilar ta'lim landshaftining o'zgaruvchan talablariga javob beradigan yangi avlod o'qituvchilarini yetishtirishga hissa qo'shishlari mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, kommunikativ yondashuvga asoslangan bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy fazilatlarini rivojlantirishning pedagogik sharoitlari va innovatsion usullari bo'yicha ushbu ilmiy izlanish o'qituvchi ta'limida yaxlit va moslashuvchan paradigmaning ahamiyatini ta'kidlaydi. Pedagogik shart-sharoitlar, jumladan, qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhiti va mazmunli o'qituvchi va talaba o'zaro ta'siri, texnologiya integratsiyasi va aloqaga yo'naltirilgan amaliyotlar kabi innovatsion usullar bilan sintezi zamonaviy ta'limning ko'p qirrali talablariga javob beradigan keng qamrovli asosni tashkil qiladi.

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ta'kidlaydiki, bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy fazilatlarini tarbiyalash dinamik jarayon bo'lib, an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarning strategik uyg'unligini taqozo etadi. Aniqlangan pedagogik shart-sharoitlar, masalan, murabbiylik, hamkorlikda o'rganish joylari va amaliy tajribalar chidamlilik, moslashuvchanlik va doimiy kasbiy o'sishga sodiqlik kabi fazilatlarini rivojlantirish uchun poydevor tuzilmasini ta'minlaydi.

Qolaversa, innovatsion usullarning integratsiyasi, xususan, texnologiya va kommunikatsiyaga yo'naltirilgan amaliyotlardan foydalanish bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda o'zgartiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Virtual sinflarda navigatsiya qilish, onlayn platformalarda qatnashish va interfaol o'qitish vositalaridan foydalanish qobiliyati o'qituvchilarni samarali muloqot qilish, hamkorlik qilish va talabalarning turli ehtiyojlariga javob berish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

Ushbu tadqiqot pedagogik shart-sharoitlar va innovatsion usullarning o'zaro bog'liqligini yoritib bergan bo'lsa-da, bu strategiyalarni amalga oshirishga xos bo'lgan muammolarni tan olish juda muhimdir. Texnologiyani o'zlashtirishga qarshilik, resurs cheklovlari va doimiy kasbiy rivojlanish zarurati ehtiyotkorlik bilan ko'rib chiqish va faol yechimlarni talab qiladigan to'siqlarni keltirib chiqaradi.

Aslini olganda, ushbu tadqiqot dinamik va moslashuvchan asos haqida tushuncha berish orqali o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha davom etayotgan nutqqa hissa qo'shadi. Pedagogik shart-sharoitlar va kommunikativ yondashuv doirasida innovatsion usullar o'rtasidagi simbiotik munosabatni tan olgan holda, o'qituvchilar, siyosatchilar va tadqiqotchilar nafaqat o'z mavzularini yaxshi biladigan, balki mohir muloqotchilar, hamkorlar, o'qituvchilarning kelajak avlodini shakllantirish yo'lida birgalikda harakat qilishlari mumkin. va umrbod o'rganuvchilar. Ushbu yaxlit yondashuv nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga, bo'lajak o'qituvchilarning ta'lim landshaftining o'zgaruvchan muammolari va imkoniyatlariga mos ravishda tayyorlanishini ta'minlashga qaratilgan.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Richards, J. C. va Rodjers, T. S. (2001). Til o'rgatishda yondashuv va uslublar.

2. Darling-Xammond, L. (2017). Dunyo bo'ylab o'qituvchilar ta'limi: xalqaro amaliyotdan nimani o'rganishimiz mumkin?
3. Siemens, G. (2005). Konnektivizm: raqamli asr uchun o'rganish nazariyasi.
4. Littlvud, W. (2014). Muloqotga yo'naltirilgan til o'rgatish: Biz hozir qayerdamiz?
5. Vygotskiy, L. S. (1978). Jamiytdagi ong: oliy psixologik jarayonlarning rivojlanishi.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).